

**IQTIDORLI TALABALAR, MAGISTRANTLAR, TAYANCH
DOKTORANTLAR VA DOKTORANTLARNING**

“TAFAKKUR VA TALQIN”

MAVZUSIDAGI

**RESPUBLIKA MIQYOSIDAGI
ILMIY-AMALIY ANJUMAN TO‘PLAMI
(I QISM)**

BUXORO 2022 yil, 23 may

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OY VA O‘RTA MAXSUS TA‘LIM
VAZIRLIGI**

BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI

MAGISTRATURA BO‘LIMI

**IQTIDORLI TALABALAR, MAGISTRANTLAR, TAYANCH
DOKTORANTLAR VA DOKTORANTLARNING**

TAFAKKUR VA TALQIN

mavzusida

**Respublika miqyosidagi ilmiy-amaliy anjuman
to‘plami
(1-qism)**

2022-yil, 23-may

Tahrir hay'ati:

O.X.Xamidov	-	Iqtisodiyot fanlari doktori, professor
R.G'.Jumayev	-	Siyosiy fanlar bo'yicha falsafa doktori, (PhD), dotsent
A.A. Turayev	-	Fizika-matematika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
D.R. Djurayev	-	Fizika-matematika fanlari doktori, professor
S.Q. Qaxxorov	-	Pedagogika fanlari doktori, professor
M.Y. Ergashov	-	Kimyo fanlari nomzodi, professor
S. Bo'riyev	-	Biologiya fanlari doktori, professor
B.N.Navro'z-zoda	-	Iqtisodiyot fanlari doktori, professor
D.S. O'rayeva	-	Filologiya fanlari doktori, professor
T.H.Rasulov	-	Fizika-matematika fanlari doktori, (DSc)
SH.SH.Olimov	-	Pedagogika fanlari doktori, professor
A.R.Hamroyev	-	Pedagogika fanlari doktori, (DSc) dotsent
M.B.Ahmedova	-	Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori, (PhD), dotsent

Mas'ul muharrir:

A.A. Turayev – magistratura bo'limi boshlig'i f.-m.f.f.d., (PhD) dotsent

Musahhih:

S.B.Shamsiddinova – bosh muharrir

T.Sh.Ergashev – dekan muovini

D.R.Rahmatova – magistratura bo'limi uslubshunosi

O.G'.To'rayev –birinchi bosqich tayanch doktorant

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 24-yanvardagi Oliy majlisga yo'llagan murojatnomasi va O'zbekiston Respublikasi Vazirlar mahkamasining 2020 yil 7- fevraldagi 56-F-son farmoyishiga hamda Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 2021 yil 4-maydagi № 3/19-04/05-26 son xatiga asosan ushbu Respublika ilmiy-amaliy anjuman tashkil etildi. To'plamda iqtidorli talabalar, magistrantlar, tayanch doktorantlar va doktorantlarning ilmiy izlanishlari, tajriba almashish, sohalarda amalga oshirilayotgan ishlarni tahlil qilish va bu boradagi takliflarni ishlab chiqish bo'yicha ilmiy-amaliy va uslubiy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Mazkur to'plamga kiritilgan maqolalar va tezislarning mazmuni, statistik ma'lumotlar hamda bildirilgan fikr va mulohazalarga mualliflarning o'zlari mas'uldirlar.

O'rtacha sho'rlangan	50			1	1	3	66	-14,0
Kuchli sho'rlangan	50				5	4	48	-32,0

Chigitdagi murtakning rivojlanish jarayoni gidrolitik fermentlarning faollanishi, biokolloidli moddalarning gidradatlanish, oqsillarning sintzlanishi, urug'dagi onkotik bosimning oshishi, murtakda nafas olish jarayoning tezlashishi bilan bog'liqdir. Ammo, tuproq tarkibidagi zararli ta'sir etuvchi tuzlar miqdorining ortishi urug' hujayralardagi bo'linish, cho'zilish va o'sish reaksiyalarini pasayishiga sabab bo'ladi va urug' bo'rtish, o'simta hosil qilishdan to'xtab qoladi. Demak, tuproqning sho'rlanish darajasi ortib borishi bilan murtakning rivojlanish jarayonlari ya'ni unuvchanlik pasayib borishi kuzatiladi.

Adabiyotlar :

1. Холиқулов Ш., Узоқов П., Бобохўжаев И. Тупроқшунослик. Дарслик. Тошкент, 2011.
2. Ўзбекистон Республикаси тупроқ қопламлари Атласи, 2010.
3. Фирсова М. К. Лаборатория шароитида уруғ унувчанлигини аниқлаш. Москва, 1978. - 24 б.

70530402 – Geografiya (o'rganish obyekti bo'yicha)

LANDSHAFT TA'LIMOTI VA AMALIYOT

X.R.Toshov,

BuxDU, ekologiya va geografiya kafedrasi dotsenti

Z.G'.Qodirova,

Geografiya (o'rganish obyekti bo'yicha) mutaxassisligi magistranti

Annotatsiya. Yangi O'zbekistonning 2022-2026 yillarga mo'ljallangan taraqqiyot strategiyasi va uni 2022 yilda amalga oshirish bo'yicha "yo'l xaritasini

tasdiqlashni nazarda tutuvchi O'zbekiston Respublikasi Prezidenti loyihasi" dasturida ko'zda tutilgan vazifalarni bajarishda landshaftshunoslik fani va unda yaratilgan ta'limotlarning ahamiyati katta. Chunki landshaftlarning negizi, yoshi, yashash holati, o'zgarishi, rivojlanishi, tarkibiy hududiy tuzilishi, resurslar imkoniyati landshaftshunoslikning o'rganish predmetidir. Fanning bosh maqsadi tabiatdan oqilona foydalanish va tabiatni muhofaza qilishning nazariy asoslarini ishlab chiqish va tavsiyalar berish hisoblanadi.

Kalit soʻzlar: Landshaft, ekologik vaziyat, qishloq xo'jaligi, tadqiqot, ekologik tamoyil.

Landshaft geografik qobiqning ajralmas qismi bo'lib, boshqacha qilib aytganda, insonning yashashi, xo'jalik faoliyati ana shu kichik hududlarda kechadi, tabiat va inson munosabatlarining ijobiy va salbiy oqibatlar ham mazkur makonda namoyon bo'ladi [1,2,3,4]. Ona yer tabiatining musaffoligi, moddiy va nomoddiy salohiyati ana shu kichik hududlarda geoekologik vaziyat bilan bevosita bog'liqdir. Buni o'z vaqtida taniqli geograf olim I.Q.Nazarov "joylardagi ekologik vaziyatni tabiiy resurslarni ayniqsa (yer, suv, biologik) baholashda landshaftlar tabiiy-hududiy asos bo'lishi zarur" – deb ta'kidlagan edi. Bundan tashqari, bu olim landshaftlarni resurs yaratuvchilik, muhit yaratuvchi va genofond tizimini saqlovchi sifatleri ham uning xulqiga kiradi, degan edi.

Keyingi yillarda landshaft ta'limoti asosida landshaft indikasiya ishlarini olib borish, tabiiy resurslarni baholash, bashoratlash, landshaftlarni qishloq xo'jaligi, muhandislik, dam olish uchun baholash, madaniy landshaftlarni loyihalash kabi sohalarda Buxoro davlat universiteti olimlari tomonidan ham amaliy geografik tadqiqot ishlari amalga oshirilmoqda. Bu yo'nalishni rivojlanishida I.Q.Nazarov boshchiligida Buxoro davlat universiteti olimlari va ilmiy tadqiqotchilari tomonidan 1990 – 2021 yillarda olib borilgan ilmiy tadqiqotlarni misol keltirish mumkin (1-jadval).

1-jadval

Buxoro davlat universiteti olimlarining landshaft resursshunosligi yo'nalishida e'lon qilgan ilmiy ishlari

№	Nomi	Bosma yoki qo'lyozma	Nashriyot, jurnal (nomi, yil, soni)	Bosma taboq	Muallifdosh
1	Народный опыт как основа оптимизации природопользования в аридной зоне Узбекистана	Bosma	Ўзбекистон жану бий районлари табиати ва хўжалигини мажмуали ўрганишнинг долзарб масалалари. Қарши, 1991 й. II қисм. 295 б.	0,5	Назаров И. Аллаёров И. Тошов Х.
2	Дуабинский тугай-как объект заповедения	Bosma	Вопросы экологии вып.4.Чарджоу.	0,5	Файзиев А. Аллаёров И. Умаров К.У. Тошов Х.
3	Чўл зонасининг дам олиш ресурслари хусусида (Қуйи Зарафшон мисолида)	Bosma	География ва табиий ресурслардан фойдаланиш тўплам. Тошкент, 2001 й. 68-70 бетлар.	0,5	Назаров И. Тошов Х. Ҳалимова Г.
4	Маданий ландшафтлар яратишнинг тамойиллари хусусида	Bosma	Тоғ ва тоғолди ҳудудларидан фойдаланишнинг географик асослари. Тўплам.Самарқанд, 2002.44-46 б.	0,5	Назаров И. Аллаёров И. Тошов Х. Мавлонов А.

5	Чўл зонаси: рекультивация муаммолари	Vosma	Табиий география нинг регионал му аммолари. Тўплам. Самарқанд, 2002. 44- 46 бет.	0,5	Назаров И. Аллаёров И. Тошов Х.
6	Чўл зонасининг маҳаллий ер усти сув ресурсларидан самарали фой даланишини географик жиҳатлари (Бухоро вилояти мисолида)	Vosma	Тошкент. Инновация- 2003. 335-336 б.	0,5	Назаров И. Тошов Х.
7	Ландшафтлар ресурсшунослиг и	Vosma	Уз.ГЖ.VI-съезди материаллари. Т, 2003. 23жилд. 18-29 б.	0,5	Назаров И. Тошов Х.
8	Суғориладиган ерлар бонитети ва пахта ҳосилини режалашти риш хусусида (Бухоро вилояти мисолида)	Vosma	Қишлоқ хўжалигида экологик муаммолар. Халқаро илмий- амалий анжуман материал лари. Бухоро-2003, 26-27 б.	0,5	Назаров И. Умаров К. Аллаёров И. Тошов Х.
9	Тенденции антропогенного опустынования в Бухарском	Vosma	қишлоқ хўжалигида экологик муаммолар. Халқаро илмий-анжу ман материаллари.	0,5	Назаров И. Назарова Н. Тошов Х.

	регионе республики Узбекистан		Бухоро,2003. 165-16 бетлар.		
10	Амударё бўйи минтақаси биоло гик ресурсларидан оқилона фой даланишдаги тў сиқлар хусуси да	Vosma	Ўрта Осиё қуйи Амударё бўйи регионни экологик муаммолари. Бухоро, 2003. 58-60 б.		Назаров И. Аллаёров И. Тошов Х.
11	Табиий географик районлаштириш нинг методо логик асослари ва амалиёт	Vosma	Табиий ва иқтисодий географик районлаштиришнинг долзарб муаммолари. Илмий-амалий конференция мате риаллари. Тошкент,20 04.15-18 бет.	0,5	Назаров И. Тошов Х.
12	Ландшафтларни карталаштиришд а геофенологик усулдан фойдаланиш	Vosma	Табиий ва иқтисодий географик районлаштиришнинг долзарб муаммолари. Тошкент,2004. 247- 249 б.	0,5	Назаров И. Аллаёров И. Тошов Х.
13	Чўл ландшафтла рининг маҳаллий сув ресурсларидан	Vosma	География ва бар қарор ривожла ниш. Илмий кон- ференция материаллари.	0,5	Тошов Х.

	фойдаланиш хусусида		Самарқанд, 2004. 31-32 б.		
14	Чўл ландшафтлари ва уларнинг агроимкониятларидан самарали фойдаланиш (Бухоро вилояти мисолида)	Qo'lyozma	Тошкент. 2008 йил. 24 бет	1,5 б.т.	Тошов Х.
15	Паст тоғлар сув ресурслари шаклланишининг табиий географик омиллари ва улардан самарали фойдаланиш масалалари (Қулжуқтов тизмаси мисолида)	Qo'lyozma	Тошкент. 2020 йил. 24 бет	1,5 б.т.	Ҳалимова Г.

Dotsent I.Nazarov rahbarligida X.Toshov “Cho'l landshaftlari va ularning agroimkoniyatlaridan samarali foydalanish (Buxoro viloyati mavzusida)” mavzusida nomzodlik dissertasiyasini himoya qilgan bo'lsa, 2009-2011 yillarda kafedra a'zolari (I.Nazarov, I.Allayorov, X.Toshov, G.Halimova) tomonidan “Cho'l

landshaftlarining mahalliy suv resurslari (Buxoro viloyati misolida)” mavzusida ilmiy-amaliy loyiha asosida davlat granti bajarilgan(2,3,4).

Qayd qilish joizki, tabiiy resurslardan foydalanish bilan bog'liq bo'lgan har qanday tadqiqotlar ekologik tamoyillarga asoslanib, bajarilishi, tabiiy resurslarni esa landshaftlar doirasida baholash va eng avvalo mintaqa, viloyatlarning tipologik landshaft xaritalarini tuzishni tuzish, bu xaritalar resurslarni baholashda hududiy asos vazifasini o'taydi (2,3). Landshaft haqidagi ta'limot esa landshaftlarning resurs imkoniyatlarini baholashda metodologik poydevor bo'lib qoladi.

Adabiyotlar:

1. Зокиров Ш.С. Тошов Х.Р. Ландшафтшунослик. Тошкент. Дзайн Пресс. 2013. 170 б.
2. Назаров И.Қ, Тошев Х.Р. Ландшафтлар ресурсшунослиги: муаммолар ва таклифлар. Ўзбекистон география жамияти ахбороти. 23-жилд Тошкент, 2003 й, 18-19-бетлар.
3. Тошов Х.Р. Чўл ландшафтлари ва уларнинг агроимкониятла ридан самарали фойдаланиш (Бухоро вилояти мисолида). Автореферат. Т., 2008. 24 б.
4. Ҳалимова Г.С. Паст тоғлар сув ресурслари шаклланишининг табиий географик омиллари ва улардан самарали фойдаланиш масалалари (Кулжуктов тизмаси мисолида). Автореферат. Т., 2020. 24 б.

TALABALARDA IQLIMSHUNOSLIK FANIDAN SAVODXONLIKNI OSHIRISHDA KO'RGAZMALI METODNING AFZALLIKLARI

G.S.Halimova,

BuxDU, Geografiya fanlari falsafa doktori (PhD)

M.S.Muhammadova,

Geografiya (o'rganish obyekti bo'yicha) mutaxassisligi magistranti

<i>M.A.Abduxalilova</i>	
<i>H.M. Toshov, F.I. Asadova</i>	<i>Buxoro shahri suv havzalarining tasnifi va undagi shoxdormo 'yovli (cladosera) qisqichbaqasimonlar faunasi..... 126</i>
<i>Sh.M Sharipova, U.O. G'apurova, G. Ostonova</i>	<i>Turli darajada sho'rlangan tuproqlarning chigit unuvchanligiga ta'siri..... 130</i>
70530402 – Geografiya (o'rganish obyekti bo'yicha)	
<i>X.R.Toshov, Z.G'.Qodirova</i>	<i>Landshaft ta'limoti va amaliyot..... 132</i>
<i>G.S.Halimova, M.S.Muhammadova</i>	<i>Talabalarda ilmshunoslik fanidan savodxonlikni oshirishda ko'rgazmali metodning afzalliklari 138</i>
<i>X.R.Toshov, D.J.Qo'chqorova</i>	<i>Jondor tumani qishloqlari va ularni ko'kalamzorlashtirilishining geografik xususiyatlari</i>
<i>M.O'. Hamroqulova</i>	<i>Buxoro viloyati cho'l landshaftlarida yuzaga keladigan geoekologik vaziyatni yaxshilash yo'llari.....147</i>
<i>U.N. Qahhorova</i>	<i>Namangan viloyati ijtimoiy-iqtisodiy salohiyati yoki „Baxt indeksi”..... 150</i>
II-SHO'BA FILOLOGIYA VA TILLARNI O'QITISH	
70230101 - Lingvistika (o'zbek tili)	
<i>B.Jo'rayeva, N.Ashurova</i>	<i>“Ot” lmg'i asosida shakllangan o'zbek xalq maqollarining pragmatik xususiyatlari (“ot kishnagan oqshom” asari matni asosida)..... 158</i>
<i>Sh.R.Atoyeva</i>	<i>O'zbek tilida ayrim tarixiy murojaat shakllari xususida162</i>
<i>M. Sh. Boltayeva</i>	<i>O'zbek tilining jondor shevasi..... 167</i>
<i>Sh. Niyozov</i>	<i>Tohir malikning “murdalar gapirmaydi” asarida qo'llangan metaforalarning o'rni va pragmatik tahlili..... 171</i>
<i>M. Rustamova</i>	<i>Tilshunoslikda lingvopoetik tahlil 174</i>
<i>Sh.Sh.O`dayeva</i>	<i>Tinish belgilar paradigmasi 177</i>
<i>Jo'rayeva Ch.B</i>	<i>6 sinf ona tili darslarida zoologiya mavzularidan foydalanish usullari180</i>
<i>Sh.I.Akramova</i>	<i>Yomg'irning inson ruhiyatiga ta'siri va uning nutqda aks etishi183</i>
<i>N.Bafoyeva</i>	<i>«O'tgan kunlar» romanidagi antropindikatorlarning semantik-uslubiy xususiyatlari.....187</i>
<i>Z.Y.Jo'rayeva</i>	<i>Gender tushunchasi va lingvistik talqini 191</i>